

U U' ITZ'IB'A B'EN U PABLO XE' Q'U NIMAN TETZ U JESUUS TU EEFESO

Yol ti' u u' tza'

U Pablo tz'ib'an u u' tza'. A' itz'ib'av b'en xe' q'u niman tetz u Jesusu tu Eefeso. Tu Roma itz'ib'av k'asu'l tixo'l q'u ya'b' 59 — 61 m.t.J. A' chit atich tu preexhuil.

A' vib'o'q'ol nital u Pablo tu q'ul iyol tza' aas ma'loj chit iatz q'u niman tetz u Jesusu tib'ilaj, k'uxh kam ko'xh aanimail sijnunil.

Ye' ootzajib'e kani'ch tok q'u b'axa chaj aa Eefeso ti' inimal u Jesusu. Loq' atil iyolil tu Q'u B'a'nla Chaj Kam B'anel (Hechos) 18.24—20.1. Kamal u Aquila tuch' u Priscila chikon b'axa. Ech xamtel tuul opon u Apolos. Utz ech tek u Pablo. Oxva'l ya'b' i'an u Pablo tzi'. Xamtel tek tuul itzaq'taka q'u ansiano u Pablo aas a' chit ib'en tu Jerusalem. Choktaj Q'u B'a'nla Chaj Kam B'anel (Hechos) 20.17-38; Q'u Kam Ib'axab'sa Ik'uchax U Tiohx (Apocalipsis) 2.1-11.

A' u jatxb'al tib' q'u yol tu u u' tza'.

- 1) 1.1-2 Nitaq' ichajlichil q'u niman tetz u Jesusu.
- 2) 1.3—3.21 Niyolon ti' u mam b'a'nil va'l ul i'an u Jesusu ti' vichitpune'.
- 3) 4.1—6.20 Nichusun ti' aas kani'ch tiq'ol u atinchil k'atz u Jesusu. Niyolon ti' q'u doon majte. Aya' q'u'l nitaq' u Tiohx ti' taq'ax iyak'il q'u niman tetz u Jesusu.
- 4) 6.21-24 Ech vitzojpu q'u yol tu u u' tza'.

U U' ITZ'IB'A B'EN U PABLO XE' Q'U NIMAN TETZ U JESUUS TU EEFESO

**Ichajlichil q'u niman tetz u Jesusu
tu Eefeso**

1 1 Nuntz'ib'a opon u u' tzexe' tza' hermanos jank'al ex nimamal u Cristo setaq'o atilex tu Eefeso utz, tii etatin k'atz u Jesucristo. In Pablo, ichaj u Jesucristo titxumb'al u Tiohx.

2 Utz taq' koj ku' vib'a'nil u Tiohx seti', aya' u kuTat tu Amlika, tuch' u kuB'aal Jesucristo. Utz taq' koj u paas tetaanima majte.

Viq'aq'al vinimal u Jesusu

3 Techal chit u Tiohx, viTat u kuB'aal Jesucristo tan, kajay mamaj b'a'nil vettaq' qe tu Amlika tib'a'nil u Cristo tu u qatin k'atz u Tiohx.

4 Tan tiq'aq'al ko'n k'uxh aya'xchen itxaat'o' u Tiohx aas ye'sajich ichee u vatz amlika tx'ava'. A' isa' sakunima, saxaane'lo' k'atz paav. Ech ye'k kupaav tu u qatin siatz.

5 Tiira tu taanima cheeka aas taq'b'eno' sik'aol ime'al ti' u kunimat u Jesucristo. Tan ech nal chit u b'a'nil nititz'a qi'. Te elka aas i'an tii qi'.^a

6 Echixe'at b'enamen niqoxa iq'ii u Tiohx ti' u techalla b'a'nil veti'an qe tiq'aq'al viTxaanom va'l tiira tii ti'.

7 K'uxh vetikuy q'u kupaav tan, ti' atzi' aas tiira sib' vi-b'a'nil qi'. Utz vetitoo'o' tu vikajal va'l el qi'.

8 Utz ni'xhik'uch u Tiohx aas nojchit tii qi' tan, kajay txumb'al utz, kajay ootzaj-ib'al vettaq' qe.

9 Vetqootzajil vitxumb'al ti' u tuleb'al u Cristo va'l ye'ich ootzajib'e taq'o. Tan a' u b'a'nil itz'amal qi' taq'o.

10 Utz sa'nalitzojpi u Tiohx kajay q'u kam k'ajel nal ti' taq'o aas lo'opon vitiempoil. Tan sa'nali'an ma'l iatz kajay q'u kam taq'o, q'u'l atil vatz tx'ava' tuch' q'u'l atil tu

---

^a **1.5** A' tok u yol tzi', taq'ax b'en k'aol me'ala ma'l tal nitxa' aas yit' k'aol me'ala koj. A' va'l ni'an q'u nan q'u'l yit'ix chee titz'in. Nijaj ma'j tal titz'in utz, ta'n tek nib'ens tetz. Nib'en ib'ii ti' utz, tiira titz'in teku'en, k'uxh yit' titz'in koj ti' vikajal. Ech va'l ni'an u Tiohx tu q'u niman tetz ta'n tek nib'en ik'aol ime'al tiq'aq'al va'l i'an u Jesusu. Choktaj Q'u Niman Tetz U Jesusu Tu Galaacia 4.5; Q'u Niman Tetz U Jesusu Tu Roma 8.14-17.

Amlika. Utz u Cristo sa-q'esalain kajayil.

11 K'ajel nal qi' taq'o aas sa-etzano' ti' u b'a'ninil k'atza utz, saetzano' ti' tere'n q'u kam tzixex' taab'a'b'en ti' inimal u Jesusu. A' va'l itz'amal tu u Tiohx, u b'anol tetz q'u kam kajayil.

12 Ech ab'iste o', o' b'axa okchil k'atz u Cristo, sa'xhkut'anb'a' u Tiohx tu vitechalil.

13 Tan aatz etab'i vinujul, aya' u b'a'nla chusb'al tetz chitpichil tu paav utz, enima u Cristo; ok'ex k'atza. Yakich okoj ma'l vetechlal tetaanima, aya' u Tioxhla Espiiritu va'l tal u Tiohx aas sauli. Techlal aas ex tek ik'aol ime'al Tiohx.

14 Techlal majte aas sa'naltaq' tere'n q'u kam u Tiohx qe q'u'l alel taq'o sataq'e'. Loq' analen aas latiq'o tib' u kub'en tu b'enq'ii b'ensaj tzixex'. Ech sa'xht'anb'a'l u Tiohx tu vitechalil.

Vijajtu u Pablo tu u Tiohx aas sa'aq'ax itxumb'al q'u niman tetz u Jesusu

15-16 Echixex'at b'enamen nunk'ama Tiohx seti'. Nunnachpixsa'ex tunq'ilat unsik'let Tiohx chajpaj. Tan nivab'i aas tiira k'ujlel ek'u'l ti' u kuB'aal Jesusu. Utz tiira tii'ex setib'ilaj majte ex niman tetz u Jesusu.

17 Nunq'ila sik'le u Tiohx, aya' u techalla iTat u kuB'aal Jesucristo. Nunaj te aas

sa'xhtaq' etxumb'al ti' q'u kam k'atza. Sik'uch tere'n kam sete. Ech sa'xhtere'netootzaji kam b'anel tu u Tiohx.

18 Nunaj te majte aas tiira sataq' elu'l vatzsaj sete kam chit va'l nikuch'ia ti' tuch' txuq'txunchil. Setootzaji jank'al chit vitechalil q'u mam b'a'ninil saetzano' ti' k'atza, o' niman tetz. **19** Utz setootzaji majte jank'al chit u lochb'al qetz nitaq' u Tiohx o' niman tetz. Tan tiira techal utz, ke'ch koj iya'eb'al.

20 Ik'uchka vimam txumb'al aas q'aav titz'pixsat u Jesusu xo'l q'u kamnaj. Utz ik'uchka majte aas toksa u Cristo sik'atza tiseb'al tu Amlika. **21** Ech toksa mam q'esala vi' kajay q'u kam: q'u yak'il, q'u ijle'm, q'u q'esalail utz, q'u b'aalil. Kajay q'u kam toksa tikuenta. K'uxh q'u'l atil tu u tiempo cheel utz, k'uxh q'u kam q'u'l sachex' taab'a'b'en. **22** Kajay q'u kam toksaka u Tiohx jaq' u tijle'm u Cristo. Utz toksa q'esala vi' q'u niman tetz kajayil. **23** Tan aatz q'u niman tetz echa' vichi'l u Jesusu, a' vinimal. A' vitz'ajel u Cristo q'u niman tetz. K'uxh a' vitz'ajel utz, u Cristo va'l nitz'ajsan. A' nitzojpixsan q'u kam ti' kajayil. Tan a' u q'esala ti' q'u kam kajayil.

U chitpichil tu paav tib'a'ninil u Tiohx

2 **1** Kamnajich etatin vatz u Tiohx b'anel ti' q'u'l etacha'v, q'u'l epaav. Loq' u Jesusu aq'on etiichajil k'atza.

2 Tan ta'xh nicheb'ane' veti'anka. A' nichetiq'o tetz u paav tu u vatz amlika tx'ava' tza'. A' nichenima tetz u tioxhil maalo va'l niq'esalin q'u maalola chaj aanxel nipaal ti' kajiq' va'l atil k'atz q'u qelol Tiohx. 3 A' q'u kam atichk'o' ma'x tiempo tzi'. Ta'xh tii ni-kub'ane' kam kusa', q'u tacha'v u kuchi'l utz, q'u kam q'u'l nitul tu kupensaar. Ech nichik'ulo'k qi' aas saku' u choob'al paav qi' tu u Tiohx. Echa' tere'n q'u aanima ye' tootzaj Tiohx.

4 Pek tiira txumul vatz u Tiohx tan, ib'an tii qi'. 5 Aal vet-taq'lu kutiichajil k'atz u Cristo tetz b'enq'ii b'ensaj, k'uxh aal kamnajich'o' siatz tu q'u kupaav. Ech tib'a'nil ko'n u Tiohx k'uxh vetchitp'ex tu q'ul epaav. 6 Ela vetq'aavtitz'pixsa'o' u Tiohx tuch' u Cristo. Ech ela texh tuch' a' kumol tu Amlika k'ujlelo' u Cristo Jesusu tu u qatin k'atza. 7 Utz i'an ko'nkoxh ok u kam tzi', pek a' isa' ik'uchtu vitechal-la b'a'nil tu q'u tiempo taab'a'b'en tza' aas nojchit tii qi'. Itxum kuvatz tiq'aq'al u Cristo Jesusu. 8 Vib'a'nil u Tiohx seti' atzi' k'uxh vetchitp'ex tu q'ul epaav tu vikuje' ek'u'l ti'. Utz yit' ex koj vettx'akon, pek u Tiohx vet'oayan sete. 9 Yit' iq'aq'al koj eb'anone'. Ech ye'xhab'il ko'xh ma'j satoksa je' iq'ii ti'. 10 Tan Tiohx b'anonnaj qetz. Ti' u Cristo Jesusu ib'anvo'. Utz a' isa' qi' aas a' sakub'an q'u kam b'a'n, kam echa' b'anel ti' taq'o ko'xtene.

U paas atil tu taanima q'u niman tetz u Jesusu

11-12 Atoj sek'u'l aas ye'kich ex k'atz u Cristo ma'x tiempo. Tan yit' ex koj Israeel, yit' ex koj itenam u Tiohx b'anel. Ech toke' ye'k etokeb'al ti' u nuk'u'm va'l i'an u Tiohx tuch' vitenam. Niko'xh ti' q'u kam tala sataq'e'. Kam koj ma'j b'a'nil nichech'ia. Utz a'ich koj etiohx u itz'lich Tiohx. Tan ex q'u aanima q'u'l "yit' tzok'el koj el b'iil echi'l" nital q'u Israeel q'u'l tzok'el el b'iil ichi'l. Ech yit' ex koj itenam Tiohx vatz q'u Israeel.

13 Pek k'uxh tzian atichk'ex k'atz Tiohx tan, xaanyu'lex. Okyex k'atz u Cristo Jesusu ti' vikajal va'l el seti' ti' ichool q'ul epaav.

14 A' vet'ul oksan u paas u Cristo. Ech ma'l teko'n iatz q'u niman tetz taq'o, k'uxh Israeel utz, k'uxh yit' i'. A' ul isotzsa tu vikam vatz kurus u chi'k'ulaib' va'l atiche va'l nichjatzxono' qib'ilaj, echa' tok ma'j b'itzi'. 15 A' ul itzaasa q'u mantaar, q'u tzii q'u'l oknajich qi'. Tan a' va'l nichoksan u xo'l. Utz ma'l teko'n tenam vetb'enku ka' tanul q'u aanima taq'o q'u'l k'uxh jatxich tib' iatz. Tan vetmotxinima u Jesusu, ech vet'ok ib'a'n. 16 Ech tu vikam u Cristo vatz kurus, sotz u ch'a'o u jatxi'b' va'l atich xo'l ka' tanul q'u aanima. Vettoksa ib'a'n tuch' Tiohx. Ech ma'l teko'n vet'elku siatz. 17 B'a'nla yol tetz paas vetti'q'o

ul u Cristo tu q'u aanima q'u'l tzian k'atz Tiohx, echa' ex utz, tuch' tu q'u'l k'uxh tootzaj nal b'iil u Tiohx majte. **18** Tan tiq'aq'al ko'n u Cristo k'uxh ma'l texh qok vatz u Tiohx. Tan ma'l ko'n u Tioxhla Espiiritu atil sukuk'atza.

19 Ech toke' k'uxh ex puera aanima tu vechi'l utz, tu vetatin tu u vatz amlika tx'ava' tza', pek yit' ex tere'n koj puera aanima vatz u Tiohx. Pek ela texh etenamil tuch' q'u Israeel niman tetz u Jesusu. Ech tatine' k'aol me'ala aas molomal tib' tu ma'l atib'al. **20** Aatz vetatin cheel tan, ech ex ma'l mam otzotz aas ma'l ko'n vixe'. Utz a' vixe' q'u chusb'al tal q'ul ichaj u Jesusu tuch' q'u alon tetz u yolb'al Tiohx. Pek a' u Sivan u Cristo, vitiil u otzotz tixoob'al. **21** Ech oj ato'k'ex k'atz u Cristo, nech'ii k'atza atzi'. B'a'nla nuk'imal etib' setib'ilaj. Utz sa'nalb'enexs tioxhla atib'al vatz u kuB'aal Amlika. Echa' ma'l totztiohx aas b'oono inuk'lu je' vi' itz'achil. **22** Utz k'uxh paarten animail ex tan, ma'l ko'n ex atilex k'atz u Cristo, nuk'imal etib', ex tatib'al Tiohx si'ane'. Sa'atin sek'atza tu viTioxhla Espiiritu.

**U taq'onin u Pablo xo'l
q'u puera aanima tu u Tiohx**

3 **1** K'uxh atil ku'in tu preexhuil cheel, in Pablo tan, ti' ko'n talax viyolb'al u Cristo Jesusu sete, ex puera aanima. **2** Utz ab'imal setaq'o

atzi' kam vitxumb'al u Tiohx seti' tu vib'a'nil tan, a' vetchaj-onin texo'l ti' talax viyolb'al sete. **3** Utz a' k'uchun u kam ve va'l ye'ich ootzajimal. Aya' va'l vetuntz'ib'a b'en talax b'iil sete tza'. **4** Utz tuul nesik'le u u' tza', sapaal etxumb'al tu q'u kam ye' ootzajimich, q'u'l k'uchel ve tu u Tiohx ti' u Cristo. **5** Aya' ma'l u kam va'l ye'xhab'il ko'xh ma'j e k'uchaxka veti'anika. Pek aatz cheel, vetik'uchlu u Tiohx tiq'aq'al u Tioxhla Espiiritu tu q'u alol tetz viyolb'al tuch' q'ul ichaj u Jesusu q'u'l txaal taq'o. **6** Utz kam koj u kam ye' ootzajimich tzi', pek aya' va'l aas, ab'iste q'u puera aanima q'u'l saniman u b'a'nla chusb'al, ela ko'n saetzan ti' u b'a'nil k'atz Tiohx tuch' q'u Israeel. Ela teko'n tetz q'u kam q'u'l tal u Tiohx. Loq' tiq'aq'al u Cristo Jesusu. **7** Utz veti'an itxumb'al u Tiohx vi', vettaq' vijle'm ti' talax q'u kam tu q'u puera aanima tzi'. Loq' tiq'aq'al ko'n vib'a'nil u Tiohx sunk'atza tuch' u mam iyak'il k'uxh echi.

8 Tan aal ye'xh b'oj oponnajokin ti' ma'j q'u ya'teb'al ichaj u Jesusu. Pek k'uxh echi, aal in vetitxaa'in u Tiohx ti' en talax u b'a'nla yol texo'l, ex puera aanima. Aya' u b'a'nla chusb'al ti' Cristo va'l tiira ye'k iya'eb'al utz, ab'il koj tech ti' tootzajil kajayil. **9** Ech saval tu kajay aanima q'u kam q'u'l k'ajel nal ti' tu u Tiohx o'tene q'u'l ye'ich ootzajimal; aya' vitxumb'al u

Tiohx va'l b'anonnaj tetz kajay q'u kam. **10** Ech i'an u Tiohx ech tzi' tan, a' isa' aas kajay q'u niman tetz u Jesusu, sipaxsa itziiul kam chit b'anel tu q'ul ib'a'nla txumb'al u Tiohx q'u'l tiira chukchaj. Ech samotx-tootzaji q'u q'esal tx'i'li'inajla aanxel q'u'l nipaal ti' kaji' tu amlika, tuch' q'u q'esal maalola chaj aanxel. **11** Ech va'l i'an u Tiohx tzi' tan, a' va'l k'ajich nal ti' taq'o utz, ye'k iya'e'. A' ul xe'tixsan taq'o u kuB'aal Cristo Jesusu. **12** Ech tiq'aq'al u Cristo sa'tekveet kuxaan opon k'atz u Tiohx. Aya'l kuk'u'l so'opono' k'atza, ta'xhtzii oj k'ujlel kuk'u'l ti'. **13** Ech toke' nival sete aas txumunichko'xhex utz, q'aa-vi'ch'ex ti' equ'l ti' q'u tza'l q'u'l nipaalk'in. Pek aal setiq'o eyak'il tan, seti' nunb'anva. Ech txuq'-txunojex. Tan oksab' eq'ii.

**Vijajtu u Pablo tu u Tiohx
aas sa'xhta'q' iyak'il
q'u niman tetz u Jesusu**

14 Echixe'at nunq'ila sik'le u Tiohx seti', viTat u kuB'aal Jesucristo. **15** Aya' u cheesan tetz kajay q'u aanima atil tu Amlika utz, vatz tx'ava' tza'. **16** A' nunjaj seti' aas sa'xhta'q' nimal ek'u'l u Tiohx tetaanima. Sataq' eyak'il utz, examlil tiq'aq'al u Tioxhla Espiiritu. Tan ye'k iya'eb'al tu vitechalil ti' kulochle'. **17** Nunjaj te majte aas atin koj chit u k'ujleb'al ek'u'l ti' u Cristo. Atin koj chit tetaanima. Ech tiira at se'enku sete b'a'nil

aas tii u Tiohx seti'. A' vixe'al vetatin k'atza, echa' ib'en taq'il ma'j tze'. **18** Ech sa'xhetootzaji b'a'nil tuch' tere'n q'u niman tetz u Jesusu, kam chit b'anel taq'o utz, jank'al chit vib'antu tii u Cristo Jesusu seti'. Tan jtechal chitu'! Echa' ma'j nimla kam aas sib' ivatz, nim tajan, tiira pim utz, ye'k iya'eb'al vit'ane'a'. **19** Tan ech ko'n koj i'antu tii u Tiohx seti' b'iil vantzi' niqitz'a, pek sib'al. Ech sa'xhatin jank'al itxumb'al u Tiohx sek'atza taq'o.

20 Nunjaj tu u Tiohx aas sa'xhetootzaji. Tan jMam Tiohx u Tiohx! Kajay ni'ane'. Utz echil ko'n koj ni'ane' vantzi' niqitz'a. Pek paalchu va'l sataq' vatz va'l niku'aj te. Loq' ta'xhtzii oj k'ujlel kuk'u'l ti'. **21** Ti' u Cristo Jesusu, tetz u techalil u Tiohx xo'l q'u niman tetz. Ech ko'xh ib'ena', ye'k iya'e'. A'i.

**Vib'o'q'ol i'antu ma'l iatz
q'u niman tetz u Jesusu**

4 **1** Ech k'uxh in preexhu ti' u kuB'aal Jesusu tan, nival sete aas tinujul chit etxumb'al seb'ane', echa' va'l nital u Yolb'al Tiohx. Ech sik'ulo'k seti' aas ex niman tetz q'u kam q'u'l sik'lemalk'ex. **2** Ye'k je'chil vatz seb'ane'. B'antajex maanxho. Atoj epaciensia. Utz tx'aktaj chit etib' ti' veb'antu tii'ex setib'ilaj. **3** B'antaj chit ya'l aas b'enamen ma'l evatz ti' inimal u Tioxhla Espiiritu tu u paas atil texo'l. **4** Tan ma'l ko'n u Jesusu va'l vetsik'lenulo' k'atza. Ma'l ko'n u

Tioxhla Espiiritu aq'el qe. Utz ela ko'xh ma'l ko'n u kam nikuch'ia tuch' txuq'txunchil. Echa' u chi'l aas ma'l ko'n k'uxh chukchaj iq'ab'aj. **5** Ma'l ko'n kuB'aals Amlika atile. Utz ma'l ko'n va'l nikunima, va'l k'ujlel kuk'u'l ti'. Utz kajay o' ela ko'n u vautiismo b'anel qaq'o. **6** Ma'l ko'n Tioxh atile, iTat kajay q'u aanima utz, aya' va'l niq'esalaino' utz, a' ti' kajay aanima. Utz a' va'l atil sukuk'atza majte.

7 Pek paarten u b'a'nil vettaq' qe junun o'. Te vetelka jank'al u b'a'nil isa' sataq'e'. **8** Ech toke' nital u Yolb'al Tioxh ech tza':

—Aatz b'enje' tu Amlika,
teesa b'en q'u kam tetz
preexhuil utz,
toya tu q'u aanima.— Chia.^b

9 Utz kam koj tok nitale' aas: —b'enje'.— Chia. Pek tan, b'axal nal ko'p jaq' tx'ava' tu vikame'.^c

10 Aatz u Jesusu va'l ku'l tzi', anko'xh va'l b'enje' tzian tib'a kajay q'u amlika atile. Ech til chaj ko'xh atilku tuch' u b'a'nil nitaq'e'. **11** Taq' ijle'm lochb'al tetz q'u niman tetz. Ech atia ichaj u Jesusu b'enku taq'o. Atia alol tetz itxumb'al u Tioxh b'enka. Atia a' tetz ipaxsal paal itziil u b'a'nla chusb'al. Atia ilol tetz q'u niman tetz u Jesusu. Utz

atia chusul tetz. **12** Ech q'u lochb'al taq'a tzi' tan, a' isa' sataxakunsal ti' iyak'insal q'u niman tetz u Jesusu. A' sach'iisan tu u tatin k'atz u Tioxh utz, ti' u taq'on si'an sijnunil vatz Tioxh. Ech jikom satiq'o tib' q'u kam xo'l q'u niman tetz u Jesusu. Echa' u kuchi'l, k'uxh chukchaj taq'on tan, ma'l ko'n iatz. **13** Ech kajay o' ma'l kuvatz sakuloch qib' ti' ik'uje' kuk'u'l ti' u Tioxh. Ma'l kuvatz sa'xhtere'nqootzaji viK'aol u Tioxh. Ech saq'anb'o' k'atza utz, ch'iichil si'an u kutxumb'al k'atza. Ech ela texh u kutxumb'al tuch' va'l ik'uch u Cristo si'ane', aya' va'l tiira tz'ajel vatz Tioxh.

14 Ech yit'e'ch tere'n koj o' talaj nitxa' si'ane' aas niko'xhib'en itxumb'al sunchaj jalil. Yit' ech o' si'ane' q'u'l oora ko'xh isotzsal ik'u'l tunjot paartenla chaj chusb'al. Aya' q'u'l nichus q'u sub'ulla chaj aanima. **15** Pek ta'xh tii sakub'an vinujul tuul sakub'an tii'o' qib'ilaj. Ech sach'ii'o' tu u qatin k'atz u Jesusu, u kuQ'esala. Aya' u Cristo va'l ech tatine' kuvi' sukuk'atza. **16** Tan oj ma'l chit kuvatz k'atza, k'uxh chukchaj qaq'on, ech o' u chi'l. Nuk'im'al qib'. Tiira txayel qib', lochoib' ni-motxkub'ane'. Echa' q'u chupb'al tib' b'aj tu kuchi'l aas niloch tib'.

^b 4.8 Choktaj u Salmos 68.18.

^c 4.9 Aatz vib'antu kanaal u tx'i'li'inaj u Jesusu, nital u Pablo tza', nik'am ti' va'l nichian q'u ijlenal ti' isub'ax ikoontra tu ch'a'o, aas nichimaa q'u tetz kajayil utz, nijatx vatz q'u sol. Choktaj u B'axa U' Itz'ib'a U Lu' 3.19.

Ech oj echi, tiira b'a'n junun.
Tx'anel ich'ii sikajayil. B'a'n chit
tiq'ot tib' q'u kam qib'ilaj tan,
nikub'an tii'o' qib'ilaj.

**Vitxumb'al q'u niman tetz
u Jesusu si'ane'**

17 Pek aatz cheel, nival sete
utz, nunjaj tib'ii u kuB'aal Jesusu
aas seb'an tii setib'ilaj. Ye' ko'xh
eb'an ex echa' tere'n q'u puera
aanima q'u'l ye' tootzaj Tiohx.
Tan ta'xh nimotxi'an q'u ye'x-
txojla kam nichee sik'u'l. **18** Ni-
motxi'an ech tzi' tan, ela tuch' tu
uken atilku q'ul ipensaar. Tiira
tzian k'atz Tiohx tu q'ul itxox-
kinil tan, tiib'ixnaj q'u taanima.
Yi'sa' inimal u Tiohx. **19** Paat
ye'kan nikan inachaxe' oj
ye'xtxoj q'u kam ni'ane'. Vet-
motxtaq' tib' tu u tz'ejxichil ti'
ib'anax q'u tacha'v q'u'l ichi'l.
Ech kam texh tzu'kinil ni'ane'.
Ye'k ich'ixa'v k'uxh kam ko'xh
si'ane'. **20** Pek yit'e'ch koj
seb'ane', ex niman tetz u Jesusu.
Tan ech koj u chusb'al vetetab'i
k'atz u Cristo. **21** Ta'xhtzii oj
nojchit nimamal u Jesusu setaq'o
utz, neb'an q'u chusb'al nitale'.
Tan a' vinujul iq'omal tu vitxum-
b'al u Jesusu. **22** Utz kam q'u
ye'xtxojla kam nicheb'an tuch'
vechi'l veti'anka; paat aq'tajka.
Tan yit' b'a'n koj; tiira yannaj tu
u paav. Echa' ma'j q'e'na'j chi'l.
23 Tiira ch'expixsataj q'ul
etxumb'al; itz'poj etatin k'atz u
Tiohx. **24** A' setoksa va't u
txumb'al va'l anal veticheesa u
Tiohx sek'atza va'l nitiq'o

vitxumb'al u Tiohx. Tan a' vi-
txumb'al u Tiohx q'u kam inujul.
Tan nik'uche' aas jikom utz,
xaannaj el k'atz paav.

25 Ech paat aq'tajka u
txub'a'l. Vinujul chit setal se-
tib'ilaj sejnunil. Tan kutz'ajel
qib' sukujunuil. **26** A'tzii, k'uxh
su'ul ek'a'nal, pek ye' paavinex.
Ye' eb'ana aas anko'xh nilakp
evi' ti' ma'j kam ech q'ejal.
27 Ye' etaq' tzii so'ok u tx'i'li'i-
naj ti' epaavin tu u k'a'nal.

28 Ab'il nichtelq'e' b'anel, ye'
elq'u ve'te'. Pek aq'oninoj tuch'
iq'ab', jikom si'ane'. Ech aal
sachee tzixe' siloch va'l niya'ta
tetz. **29** Niko'xh ma'j tzu'kin yol
saje'ul tetzi'. Pek b'a'nla chaj yol
setale', locho'm si'ane'. Tx'anel
chit satab'i q'u aanima sa'ab'in.
30 Ye' etxumunsa, ye' eqel u
Tioxhla Espiiritu. Tan tiira oknaj
sek'atza, etechlal ti' aas sateesa
ex u Jesusu vatz q'u ye'xtxoj tu u
tuleb'al.

31 Ye' eb'ana aas k'ay ko'xh
ek'u'l. Ya'sataj q'u k'a'nal, q'u
qetunchil, u tz'ejo yol ti' aanima
utz, tuch' kajay q'u onkonil.
32 Pek jikojchit'ex setib'ilaj. Ex
txumul vatz seb'ane'. Kuytaj etib'
sejununil, echa' i'an u Tiohx sete
aas ikuyex ti' inimal u Cristo.

**Vipaal q'u niman tetz u Jesusu
si'ane'**

5 1 Tan ech chit itxumb'al u
Tiohx. Echixe'at b'antaj ech
etxumb'al u Tiohx, ab'iste ex, ex
tek ik'aol ime'al Tiohx tan, tii
seti'. **2** Tiiojex ti' emol, echa' i'an

u Cristo aas i'an tii qi'. Aal taq' tib' tu kamchil qi'. A' u tx'olo'm u choob'al tetz u kupaav ok vatz u Tiohx. Ma'l oya aas echa' tx'umq'ixsab'al ije'op vatz Tiohx.^d

3 Ech eb'anchi aas sa'atin texo'l ma'l eesanib' tu b'ey tuch' aanima. Niko'xh b'anol tetz ye'xtxoj. Utz ye'k seb'ane' aas ye'k enoob'al ti' q'u kam. Paat ye'k sa'alax q'u kam texo'l tzi'. Tan ex tek aanima aas nexaanse'l etib' k'atz paav. **4** Ye' ko'xh yolonex tu sub'u'mla chaj yol. Niko'xh tzu'kin yol saelu'l tetzi', q'u'l paat ye'k tokeb'al, q'u chan yol. Tan ye'k itxa'k. Pek a' setal yol aas a' sik'ama Tiohx. **5** Tan yit' sa'kojetzan tu viQ'lesalail u Cristo utz, k'atz u Tiohx q'u aanima q'u'l niteesa tib' tu b'ey tuch' aanima. Niko'xh q'u b'anol ye'xtxoj, q'u'l ye'k inoob'al ti' kam. Tan ela ko'n tuch' nacho b'anich tioxh q'u acha'v tzi'.

6 Ab'ili'ch ko'xh eesanex tu b'ey tu unjoloj yol aas ye'k itxa'k. Tan niku' vik'a'nal u Tiohx ti' q'u'l niqelone' utz, ni'an q'u kam ech tzi'. **7** Ech ye' ko'xh eb'an etetz q'u kam ni'an q'u aanima tzi'. **8** Aatz ko'xtene b'a'ntan echa' tu uken atilk'ex. Pek aatz cheel, atil tek ok'ex k'atz u kuB'aal Jesusu utz, tu

txijtxub'al tek atilk'ex. Ech k'uchtaj aas atilex k'atz u txijtxub'al. **9** Tan aatz va'l nicheesa u atinchil k'atz u txijtxub'al sukuk'atza tikuenta u Tioxhla Espiiritu, echa' b'a'nla vatz tze'. Utz aya' q'u'l tza': q'u mamaj b'a'nin, vib'anax vijikomal utz, vinujul. **10** Ech a' chit seb'an q'u kam q'u'l tiira b'a'n ni'enku tu u Tiohx. **11** Pek ye' eb'an etetz q'u kam va'l ni'an q'u aanima tu uken. Tan ye'k itx'ak. Aal yaataj q'u'l ech ni'ane'. **12** Tan aal ch'ixveb'al oj seyol setib'ilaj q'u kam ni'an tu mujel. **13** Pek aatz nitelu'l q'u kam vatzsaj tzi', yak nichee elu'l tu kajay q'u'l ni'ane'. Tan ech ni'an u txijtxub'al, nik'uch q'u kam ye'xtxoj. **14** Echixe'at nital u Yolb'al Tiohx ech tza':

—K'asen ab'iste axh vatchelaxh.

Utz lakpen xo'l q'u kamnaj. Ech sitxijtxu'axh u Cristo.— Chia.

15 Ech b'antajchit'ex tzak'kin tu vetatine'. Ye' eb'an ex txoxkin, pek atoj etxumb'al ti' q'u kam. **16** Ye' ko'xh eb'uch u tiempo. Pek txakunsataj ti' ib'anax u b'a'nin chajpaj. Tan txaklel ib'anax u onkonil tu u

^d **5.2** Aatz u tx'umq'ixsab'al nije'op vatz Tiohx nital u Pablo tzi', a' niyolonku ti' q'u chelem karne'l nichik'achax ok vatz Tiohx vi' u nachb'al Tiohx. Choktaj u Eexodo 29.18. A' nik'am ti' va'l i'an u Jesusu tu vikame'. Aatz nitale' aas "vitx'umq' ije'op" chia, a' toke' aas b'a'n ni'enku tu u Tiohx; nik'ule' niyolonka.

tiempo cheel. **17** Yit' kan chaj ko'nkoxh seb'ane'. Pek paaloj etxumb'al tuul kam visa' u kuB'aal. **18** Ye' ko'xh q'ab'anex tan, ek'u'l nisotzsa. Pek aal a' chit tiira atoj ok sek'atza u Tioxhla Espiiritu. **19** Utz a' chit noj eloch etib' tu vetatin k'atz u Tioxh, tu eyoltu q'u yol tz'ib'a-malka tu u u' tetz b'itzal Tioxh, tu eb'itzat q'u b'itzal utz, tu q'u b'itzal q'u'l nicheesa sek'u'l. B'itzataj, oksataj iq'ii u kuB'aal tuch' etaanima. **20** Utz k'amataj chit kajay q'u kam tu u Tioxh b'enamen, u kuTat tu Amlika tib'ii u kuB'aal Jesucristo.

**U tiq'ol q'u itz'in atzika
tu atib'al sab'anaxi**

21 Echen setx'ol etiq'ot etib' setib'ilaj, kam echa' isa' u Tioxh. **22** Echa' q'u ixoj, echen sinima imantaar q'ul ivinaj, echa' inimal u kuB'aal si'ane'. **23** Tan a' iq'esala u ixoj vivinaj; a' vivi'. Echa' u Cristo tan, a' u q'esala xo'l q'u niman tetz; a' vivi' majte. Utz a' vichi'l q'u niman tetz. Tan a' u Chitol tetz tu paav. **24** Tan kam echa' inimal u Jesusu tu q'u niman tetz u Jesusu, echat q'u ixoj majte, sinima q'ul ivinaj.

25 Utz aatz ex vinaj, tiiojex ti' q'ul etixoj, echa' i'antu tii u Cristo ti' q'u niman tetz. Tan taq' tib' tu kamchil ti'. **26** Tal u Yolb'al Tioxh te utz, xaane'l k'atz u paav taq'o. Tan a' isa'

tx'aatx'och tatin siatz, echa' itx'aal tu a' i'ana. **27** Ech tiira tx'aatx'och tatin q'u niman tetz tu paav siatz, aas lu'l'tiq'o. Paat ye'k b'oj paav k'atza; tiira techal. Ye'k maj' kam ye'xtxoj. Echa' maj' b'a'nla oksa'm ye'k tz'il ti', yit' moch'el koj tib'. **28** Ech kam echa' i'antu tii q'u vinaj ti' vichi'l, echat i'antu tii ti' u tixoj si'an majte. Tan ab'il va'l tii ti' u tixoj, anat ko'xh ni'an je' tii ti' atzi'. **29** Tan ye'xhab'il ko'xh maj' aanima nib'anon aas ye'k ko'nkoxh itxa'k ichi'l te. Pek nitzujb'e utz, tii ti'. A' va'l ni'an u Cristo tu q'u niman tetz tan, a' vichi'l. **30** Utz o' itz'ajel vinimal, vichi'l utz, q'ul ib'ajil. **31** Ech toke' aas sataq'ka itat inan u vinaj utz, sik'ul tib' tuch' u tixoj. Ech ma'l teko'n saelka. **32** Sib' tok u yol tzi'. Tan ye'ich ootzajib'e vet-i'anka. Pek a' niyolonku ti' u tatin u Cristo tuch' q'u niman tetz. **33** Pek aatz ti' q'u aanima k'ulel tib', junun ex, ex vinaj, tiiojex ti' q'ul etixoj. Echa' eb'antu je' tii seti'. Utz atoj tatin vivinaj u ixoj siatz majte.

6 **1** Aatz ex k'aol me'ala, nimataj q'ul etxutx eb'aal. Ech sek'uche' aas nenima u kuB'aal Jesusu. Tan a' vijikomal. **2** Tan: —Atoj tatin vatat vanan saatz.— Chu ma'l u mantaar va'l tiira ib'o'q'ol utz, atil iq'aq'al oj sanimali tal u Tioxh.^e **3** Ech b'a'n ko'xh sapaalk'axh. Utz sib' u vatz

^e **6.2** Choktaj u Eexodo 20.12; u Deuteronomio 5.16.

aq'ii asaj tu u vatz amlika si'an taq'o tza'.

4 Pek aatz ex, txutxa b'aala, ye' ko'xh elak ivi' q'u'l ek'aol eme'al. Pek jik ko'xh sechus tu viyolb'al u kuB'aal. Utz setoksa tu jik.

5 Aatz ex, ab'iste ex k'ayimal etib' tu aq'on, nimataj q'u b'aal etaq'on tu u vatz amlika tx'ava' tza'. Atoj chit tatin sevat. B'an-tajko'xhex jik tetaanima k'atza. Ech sek'uche' aas nenima u Cristo. 6 Ye'k seb'an echa' ni'an q'u aanima q'u'l ta'xh ni'an ib'a'n vatz u b'aal taq'on. Tan a' isa' aas b'a'n chit se'enku tu u b'aal taq'on. Pek k'uchtaj aas ex taq'onom u Cristo; tuch' chit etaanima seb'an q'u kam. A' seb'an vitxumb'al u Tiohx. 7 Aya'l chit ek'u'l seb'an u aq'on; aya'l kala taq'on u kuB'aal neb'ane' utz, yit' taq'on koj aanima. 8 Tan ab'iste q'u b'a'n ni'an junun aanima, sa'naltil iq'aq'al xe' u kuB'aal, k'uxh k'ayimal tib' tu aq'on xe' ma'j aanima oj yit' i' majte.

9 Utz echat ko'xh seb'an tu q'u'l etaq'onom majte, ab'il ex, ex b'aal chaj aq'on. Eb'anchile aas sako'xhepoyi. Atoj sek'u'l aas ela ko'xh ex tuch' q'u aq'onom vatz u kuB'aal va'l ni'ilonk'asu'lo' tu Amlika. Utz ye'k tel aanima siatz.

Q'u lochb'al tetz q'u niman tetz u Jesusu atile

10 Pek aatz cheel hermanos, nival sete, iq'omoj eyak'il k'atz

u mam iyak'il u kuB'aal.

11 Koltaj etib' vatz u tx'i'li'inaj. Txakunsataj q'u b'anb'al ch'a'o xe' u Tiohx. Ech ye'k sisub'ex u tx'i'li'inaj. Pek tii satxake'ex k'atz u Tiohx. 12 Tan aatz u kuch'a'o, yit' tuch' koj nojla aanima aas atil ikajal tuch' ichi'l, pek tuch' q'u q'esal tx'i'li'inaj, q'u maalola chaj aanxel, q'u'l q'esala tatin tu amlika ti' kaji'q' tu uken, tuch' q'u b'anol ch'a'o, lochol tetz u onkonil tu u vatz amlika tx'ava' cheel.

13 Echixe'at atoj etetz q'u b'anb'al ch'a'o va'l xe' u Tiohx. Ech seq'i' q'u tza'l aas lu'lul seti'. Utz tii txaklelex aas ma't itzojpe'. 14 Ech tii etatin k'atz u Tiohx. Utz a' q'u b'anb'al ech'a'o seb'anb'e tza'. Tii etatin tu vinujul tan, siloch'ex; echa' ma'j qitzb'al aas ni'xhta'q' yak'il. A' chit seb'an q'u kam jikom, ech sikolex; echa' ma'j ch'ich' chale'k kolb'al vatz etaanima. 15 Noj epaxsa itziiul u b'a'nla chusb'al tetz paas. Tan a' va'l echa' kolb'al tetz etajan. 16 Utz a' chit ib'o'q'ol aas sa'xhk'uje' ek'u'l ti' u Tiohx. Tan a' samajon tok u ka'tziiunchil sek'atza va'l nitoksa u tx'i'li'inaj; echa' u escudo b'anb'al ch'a'o aas nimaj tok u yatz'b'al ti' u sol. 17 Pek a' u kolb'al tetz vepensaar aas a' tii setitz'a u chitpichil tu paav; echa' vicasco u sol aas nikol vivi'. Utz txakunsataj u Yolb'al Tiohx aq'el tu u Tioxhla Espiritu tan, a' va'l echa' ech'ich'.

18 Utz q'ilataj sik'letaj Tiohx b'enamen. Q'ilataj sik'letaj Tiohx titxumb'al u Tioxhla Espiiritu. Tzuk'elex ti'. Utz q'ilataj sik'letaj Tiohx ti' q'u niman tetz u Jesusu. 19 Utz nachtaj Tiohx vi' majte. Ech chajpaj sayolonin ti' u b'a'nla chusb'al, sachee unyol kam saval ti' utz; ye'k xo'val saval q'u kam ye'ich ootzajimal ti'. 20 Tan in ichaj utz, ivatzil u Tiohx tu u vatz amlika tx'ava' tza', k'uxh qitzel unpaal ti' talax u b'a'nla chusb'al. Ech tiira taq' koj unyol u Tiohx ti' talax vatzsaj b'a'nil, ye'k unxo'val kam va'l saval ti'.

Itzojpu u u' tza'

21 Sunchaj opon u kub'a'nla hermano Tiiquico tzexe', va'l

tiira tii'in ti' tan, jikom ni-taq'onin ti' u kuB'aal utz, k'ujleb'al k'u'l. A' toj alon sete kam nipaalk'in utz, kam nun-b'ane'. Ech setootzaji. 22 Ech vetunchaj opon tzexe' ti' u kam nivale' tzi', ech setab'i kutziiul utz, ech satxuq'txunex taq'o majte.

23 Hermanos, u Tiohx, u kuTat tu Amlika, tuch' u kuB'aal Jesucristo koj aq'on u paas texo'l. A' koj lochonex ti' eb'antu tii'ex setib'ilaj. Utz a' koj lochonex aas sak'uje' ek'u'l ti'. 24 Ech atil koj vib'a'nil u Tiohx seti', kajay ex tz'ejel etaanima ti' u kuB'aal Jesucristo, ab'iste ex nojchit ta'n tz'ejel etaanima ti' ye'k iya'e'. A'i.